

פעולות מכוני הנפט. לפתוח בחקירה על איסורים כספיים בניהול מכוני הנפט. רגע נדמה היה כי מעמדו של המנהל הכללי של מכוני הנפט, מנחם חן, נתון בסכנה. חן פעל במהירות. תוך יומיים התחייב להחזיר למכוני הנפט 35,000 לירות מכספו, ואילו המכון עצמו חוייב, לפי המלצת מבקרי המדינה, להחזיר למינהל הדלק תרומה כספית שקיבל, בסך 750,000 לירות. חקירת המשטרה לא התחילה, וכך הצליח מנחם חן, מנכ"ל מכוני הנפט, לחמוק מזורעות החוק פעם נוספת.

פעיז מופלגה. חן עלה ארצה מאור"ר גוואי בשנת 1955. באורגוואי היה שנים רבות חבר פעיל במפלגה הקומוניסטית שם, ושימש עורך אחד מביטאוני המפלגה וגיזבר קרן כספים של חברי המפלגה היהודיים. זמן קצר אחרי שעזב את אור"ר גוואי, נתגלו בקרן הזו איסורים כספיים. חן, המאשר כי היה חבר במפלגה הקומוניסטית, מכחיש בכל תוקף כי היה קשור, בצורה כלשהי, לדרכי ניהולה הבלתי-תקיין של אותה קרן. אולם השמועות רדפו אותו.

עם הגיעו ארצה, החליט חן להצטרף למפא"י. הוא נעשה פעיל במפלגה, ועד מהרה נודע כעסקן מסור שניתן לשלבו גם בפעולות הבלתי-חוקיות של המפלגה. כך אירע שבשנת 1959 הסתכל חן, שכהן באותה עת כמזכיר מועצת פועלי בני-ברק, בשיחוד תושבי מעברות, כדי שהללו יצביעו עבור מפא"י בבחירות להסתדרות. שהת-קימו בהודש מאי באותה שנה.

פעילי אחדות העבודה גילו את השערוריה, פירסמה ברבים ואף איימו לפנות בתלונה פלילית למישטרה. ביוזון כזה לא יכלה מפא"י להרשות לעצמה, עדימהרה פרש חן מתפקידו, והפרשה הושתקה. בסמוך לאותו זמן אף עיברת את שמו ממנדל חייקין למנחם חן, ופתח דף חדש בחייו. מזכ"ל מפא"י דאז, ראובן ברק, סידר לו עבודה בחברת הדלק הישראלית. כיוון שלא נמצא לו שם תפקיד מוגדר, אס"י משכורתו היתה כשל פקיד בכיר, החל עורך חוברת בשם עולם הדלק.

חן, שלא ידע כלל אנגלית, נעזר במתרגם שתייגם עבור החוברת מאמרים, מאנגלית לעברית. בכך הסתכמה ידיעתו של חן בגוואי נפט.

אחר שערך במשך שנתיים את חוברת הנפט, פנה חן לעמנואל רסין, המנהל הכללי של חברת הדלק, והציע לו להקים מכוני נפט ישראלי. איש לא טרח לברר כיצד מעו חן, החסר אף ידע אלמנטרי בענייני נפט, להציע עצמו לשמש כמנהלו הכללי של המכון החדש. כיוון שעיברת את שמו, לא זוהה כחייקין, מי שהיה קשור בפרשת קניית הקולות. רסין זכר רק כי ראובן ברק המליץ לקבלו לעבודה. זה הספיק חן נתמנה כמנכ"ל המכון.

עיסוקת הנפט של ישראל סמלית מעיני הציבור הרחב. נפט היא מילת-קסמים, ומהל מכוני הנפט חש עצמו בודאי כנסידן נפט ערבי, כאשר נסע לביקורים במכוני נפט זרים בחו"ל, והתקבל ככבוד רב בכל ארצות אירופה ובארצות-הברית. אין לדעת באיזה אור ראוהו מארחיו שם, המומחים לענייני נפט.

חן עצמו אינו מכחיש כי כאשר נתמנה מנכ"ל המכון, היה חסר ידע אלמנטרי בנושא הנפט. התחלתי לחתוך במספריים קטיעי-עיתונות זרים ולעשות תיקים. אחר כך התחלתי לנסוע לחו"ל ושם למדתי, מתוך פגישות עם אנשי נפט. כל מה שקשור בענייני נפט.

למרבה הפלא לא טרח איש לערוך בדיקה לגבי עברו של המנכ"ל, למרות שבדיקה זו חייבת להיערך אפילו לגבי עובדים זוטרים, העובדים במפעלים בעלי רגישות נמוכה בהרבה.

מנחם חן נתקבל לעבודה בחברת הדלק על-ידי המנהל-הכללי רסין, אמר השבוע יושבי-ראש מועצת-המנהלים של מכון הנפט, צבי דינשטיין. הוא הומלץ על-ידי ראובן ברק, וזה הספיק. בהתחלה הוא לא הבין בענייני נפט. אבל עם הזמן אפשר ללמוד את הנושא. איני יודע דבר על עברו של חן. אם מה שסיפרת לי נכון, הרי העניין חמור ומצריך בדיקה. בישיבת מועצת המנהלים הקרובה יובא הנושא לדיון. בינתיים משוי מנחם חן לשמש כמנכ"ל מכוני הנפט. הוא אינו נראה מודאג. כשם שהצליח בעבר, לא פעם, להיחלץ ממצבים מביכים, הוא סמוך-ובטוח שגם בעתיד תוסיף אלת המלך להאיר לו פניה.

האם עבר נגיד בנק ישראל שורה של עבירות פליליות בגלותו סודות בנקאיים, ובחשפו את אחד הסודות הכמו-סים של ישראל בפני קבוצת בנקאים אנו-גליות?

היועץ המישפטי לממשלה, מאיר שמגר, הטרוד בימים אלה למעלה-ראש בבדיקת עשרות פרשיות כלכליות, נותן את דעתו גם להאשמות הפליליות נגד משה זנבר, ש-הועלו על-ידי אליהו מירון, העורך-הדין של יהושע בן-ציון, מנכ"ל בנק ארץ-ישראל—בריטניה לשעבר, התלונות הוגו שו לא נגד הנגיד בלבד, אלא גם נגד שורה ארוכה של עיתונים יומיים בישראל. התלונה הרישמית של אליהו מירון נשר-לחה ליועץ המישפטי לממשלה עוד לפני חודשיים; ליתר דיוק, באחד באוגוסט וזו-אחד בספטמבר, שמגר השיב לתלונות ב-מיכתב מיום ה-18 באוקטובר, ובו תגובת

נגיד זנבר
— סתם 1959

הסוכנות היהודית ומוסדות השגור ל-מיניהם, נהגים מזה שנים לנקוט כל אמצעי אפשרי כדי להגדיל את הסכומים הזורמים לישראל. אחת הטכניקות החבוי-בות היא לקחת מאיש-עסקים אמריקאי סכום כסף כדי שירכוש תעודות מלווה-פיתוח (בוגדס) הנושאות ריבית קטנה ומ-הוות למעשה מלווה למדינת ישראל לזמן ארוך, אבל לתת לו אישור על כך שהכסף הוא תרומה למגבית.

בארצות-הברית מותר לנכות תרומות מן הרווחים כהוצאה מוכרת, וכך נהנה קוגה הבוגדס ממתן סכומים לישראל על-ידי הונאת מס-ההכנסה בארצות-הברית, מבלי שהדבר עולה לו בכסף. גם ישראל, השותפת להונאה על-ידי רישום רכישות תעודות בוגדס כתרומות, נהנית מן הכסף המזוהם אליה.

ביל לויט הוא אחד מאילי-הבנייה בי-

הפרקליט מאשים את הנגיד בגילוי סוד המגבית: איך נתרמו מיליונים לישראל חוץ הונאת האמריקאים

מאיר חת, המפקח-על-הבנקים, על האש-מותיו של עורך-הדין מירון. לאחר שעברו שישה שבועות ועורך-הדין מירון לא התרשם כי היועץ המישפטי ממשיך בחקירה, הוא שיגר אליו מיכתב נוסף, חודשיים; ליתר דיוק, באחד באוגוסט וזו-אחד בספטמבר, שמגר השיב לתלונות על-ידי ראשי בנק ישראל.

הבאשה מכוונת

כתב אליהו מירון: „אינני מתעלם מכך שתלונתי מתייחסות לנושאי תפ-קידים מרכזיים במוסדות השלטון ולאחר-ראיים על אמצעי התיקשות והעיתונות-רציתי להאמין כי דינם כדיון כל אורה אחר במדינה, ושעקרון השיוויון חל גם על דרך הטיפול בחקירה המתנהלת נגדם. לצערי, קשה להשתחרר מההרגשה שהדברים אינם כן“.

חליפת המכתבים, ובעיקר מיכתב ההס-ברים של המפקח-על-הבנקים, אישרה כי בנק ישראל מודה בגילוי סודות בנקאיים, אולם טוען כי עשה זאת בתגובה להאש-מותיו של אליהו מירון נגד בנק ישראל על דרך תפיסת בנק בריטניה. מסתבר כי ראשי בנק ישראל מסרו לפירסום פרטים רבים על עסקיו ולקוחותיו של בנק ברי-טניה, דבר המהווה עבירה חמורה על פקודת הבנקאות 1941, וכן על חוק בנק-ישראל 1954.

טענה נוספת שבה נאחו בנק ישראל להגנתו היא, כי קיבל אישור למסירת ה-פרטים מהמנהל המורשה של בנק בריטניה, שמונה על-ידי נגיד בנק ישראל לאחר ה-תפיסה. מירון מטיל ספק אם אכן ניתנה הרישות הזו לנגיד קודם שמסר סודות לפירסום, ומכל מקום, אם גם נכון הדבר, הרי גם המנהל הממונה עבר עבירות.

אולם המסמך המכתבו של מירון לשמגר הוא סעיף 7, בו סיפר כיצד התנהל ב-אנגליה משאומתן בין ראשי בנק ישראל והנגיד, לבין קבוצת בנקאים אנגלית-אמריקאית שביקשה לקנות את בנק ברי-טניה. הקבוצה היא בעלת הבנק אן אנד קומפני, לדברי מירון, ביום ה-10 באוק-טובר השנה שזחח זנבר באנגליה עם ראשי הקבוצה, ביניהם פרימן, אקמן, וויטלי, ו-סיפר להם כי מר שיהן, אחד מסגני-הנשיא של אן אנד קומפני, חייב אישית לבנק בריטניה 50 אלף דולר. גילוי זה, לדברי מירון, נועד כנראה לחבל בסיכויי המכירה, על-ידי הבאשת שם החברה האמורה.

מירון הוסיף כי באותה שיהה גילה גם הנגיד לאותם אנשים, כנראה לצורך רכי-ז-לחלשה בלבד, את פרשת התרומה של מר ביל לויט לאוניברסיטת בריאילן. מעשה זה של זנבר מהווה כימעט בגידה במדינה, אם אכן נכונה האשמת עורך-הדין מירון. כדי להבין את חומרת המעשה של זנבר בסיפור התרומה של לויט לאמרי-קנים, צריך להכיר את מעשה התרומה עצמו.

מדיפעם מתפרסם בעולם סיפור על מע-שי מימרה של ישראל, ולרוב בשיתוף עם ההכנסה בארצות-הברית, ולרוב בימיתוף עם מוסדות-תרומה של מדינת ישראל. מדינת ישראל עוסקת למעשה בגלוי, לרוב באמ-צעות הסוכנות היהודית, בעזרה ליהודים להברית כספים לישראל או לרמות את

פרקליט מירון
— או סתם רישעות?

למה חקר שמגר את זנבר

ארצות-הברית, נודע בהקמת רשת ערים הנושאת את שמו: לויט-טאון. הוא גם מראשי התורמים לישראל, ערך, על חש-בוננו, את מסע ההצדעה לישראל, הביא על חשבוננו את שריה-שיכון לשעבר זאב שרף לארצות-הברית כדי שילמד שם בנייה מהירה.

לויט משוטט בעולם ביאכטה מסוארת, שותף לעסקים עם קבוצת בנק בריטניה. יחד עם משקיעים אמריקאים אחרים הקים בישראל את סאבקאל, בעלת הזיכיון להרי-כבת מנוע הוואנאקאל. לפני שלוש שנים הצליחו ראשי בנק בריטניה לשכנע את לויט לחדש את השקעותיו בישראל, לאחר שנים רבות של חרם בגלל רוגנו על ראשי השלטון בארץ.

נעשתה העיסקה הבאה: לויט תרם שישה מיליון דולר לאוניברסיטת בריאילן. מיליון אחד נטלה האוניברסיטה לעצמה מייד, המישה מיליון דולר הפקידה בבנק ברי-טניה. הבנק הלווה את הכסף חזרה לחב-רות הקשורות עם לויט. ההסכם קבע כי הסכום כולו יועבר לאוניברסיטה עם מותו של לויט. עד אז הוא יכול להשתמש בהמישה מיליון דולר בעוד שקיבל אישור על תרומה של שישה, יכול לנכות סכום זה ממס-ההכנסה האמריקאי.

כאשר עבדתי על סיפור זה לפני חודשים אחדים, השביעו אותי כל הגורמים הנוג-עים בדבר, מראשי האוצר ועד לנציגיו של לויט, וכן ראשי אוניברסיטת בריאילן ועורך-הדין מירון, לגנוז את הסיפור בגלל הנוקים הכבדים שהוא עלול לגרום ל-מדינת ישראל. כאשר הסכמתי לכך, נמסר הדבר אישית לראשי-האוצר וליושבי-ראש הנהלת הסוכנות היהודית, פנחס ספיר. יתרה מזאת: נגיד בנק ישראל עצמו דאג להודיע לספיר כי הסיפור הושחק, ולא יפורסם.

והנה הלך זנבר עצמו וסיפר את הסיפור לבנקאים אמריקאיים, כדי להוכיח אילו נקוגיות עשה בנק בריטניה. מעשה זה של נגיד בנק ישראל, המייצג את המימד הכספי השליט במדינה, הוא ממש בגידה באינטרסים הכספיים של מדינת ישראל, אם יחקרו שילטונות המס את המעשה ו-יחלו לחקור גם את כל התרומות-למדינת-הנרשמות במגביות השונות, צפויה שואה כלכלית של ממש למגבית היהודית ולי-בוגדס.

השואה הגדולה ביותר

המעשה שעשה זנבר עלול להזיק למדינת ישראל יותר ממאה מפולות כמו זו של בנק בריטניה. על מעשה זה לבדו צריך להדיח את הנגיד, ולו רק כדי להראות לאמריקאים שדבריו אינם נכונים. יש להביא בחשבון כי במהלך מישפטו של יהושע בן-ציון התגלו פרטים מדהימים על התנהגותו של הנגיד. כך, למשל, נודע כי באותה עת ממש בה הורה זנבר לנהל משאומתן עם בנק הפועלים ובנק החי-דן, רח"ו, שיקנו את בנק בריטניה, הוא נפגש עם ידידו הטוב דוד פרידמן, מן הבנק לפיתוח התעשייה, הודיע לו כי ית-כונן לנהל את בנק בריטניה, כיוון שבנק ישראל עתיד לתפוס אותו עוד באותו ערב! ישר

שילטונות המס בארצות-הברית, כדי שישראל תיהנה מן הכסף.

לא לגלות!

האחרונה התגלתה פרשת הכספים הסיבוביים של החברה לישראל, ש-עיקרה הונאת מס-ההכנסה בגרמניה על-מנת להשקיע כספים בישראל, וכל זאת בידיעת ותמיכת ראשי ישראל. ברור כי דבר כזה, אם וכאשר הוא מתגלה, פוגע קשות בשם מדינת ישראל, מוק גם לי-דימויים האישי של ראשיה.